

Vertaisoppimisen ja vertaistuen toimintatapaan vaadittavia ainesosia

Yhteisöllisyys

Yhteisöllisyys koostuu vuorovaikutuksesta, yhdessä olemisesta, sujuvasta yhdessä tekemisestä ja toimimisesta, yhteistyöstä, henkilökohtaisesti merkittävistä suhteista, luottamuksesta ja yhteenkuuluvuudesta.

Yhteisöllisyys synnyttää luottamusta ja yhdessä luomisen ilmapiiriin, toisaalta yhteisöllisyys kasvaa luottamuksesta keskinäisen vuorovaikutuksen verkostoissa. Yhteisöllisyys mahdollistaa asioiden yhdessä oppimisen, osaamisen jakamisen (työ)yhteisön kehittämiseksi sekä (työ)yhteisön hyvinvoinnin tueksi, luoden vahvan perustan menestymiselle ja vastuullisten tulosten syntymiselle. Yhteen liittyminen ja yhdessä oppiminen ovat pitkäkestoisia prosesseja. Luottamus syntyy ajan myötä. Yhteisöllisessä oppimisessa tulos on kuitenkin enemmän kuin osiensa summa.

Yhteisöllinen työskentely vaatii vastavuoroisuutta eli eri osapuolten tietämyksen jakamista toisille sekä sitoutumista koordinoitua, tavoitteelliseen ja jaettuun toimintaan. Ryhmän vahvuus perustuu erilaisuuteen. Erityisesti lyhytaikaisessa ryhmässä osallistuminen vaatii paljon vuorovaikutustaitoja.

Yhteisöllisyyttä tukee:

1. uudistusmielisyys, joka ilmenee muutosvalmiutena ja innostuksena uuden oppimiseen. Oppimisen edellytyksenä on aktiivinen vuorovaikutus. Luottamus tuottaa innostusta, joka on taas polttoainetta kehittämiselle.
2. vapaus toimia, jolloin sallitaan epäonnistuminen ja kokeilu sekä riskinotto. Kun on vapaus yrittää ja katsoa asioita uudesta näkökulmasta, luodaan uutta kehittämisen yhdessä.
3. salliva ilmapiiri, jolla tarkoitetaan tasa-arvoisuutta ihmisten välillä sekä luottamusta ja avoimuutta unohtamatta huumoria ja rakentavaa väittelyä.

Yhteisöllisyyttä edistää:

- me-henki ja yhteisiin tavoitteisiin sitoutuminen
- tutustuminen toisiin ja luottamuksen rakentaminen
- kannustavan ilmapiiriin luominen, 'ryhmässä saa olla hauskaa' -asenne
- uuden etsiminen sekä eri osapuolien tekeminen ja osallistuminen yhdessä, ketään ei jätetä pois porukasta

Yhteisöllisyyttä tuhoaa:

- 'minä- minä' -asenne, itsekkyyys, ei yhteisvastuuta
- keskinäinen kilpailu kaikesta
- kuppikuntaisuus ja klikkiytyminen, vastakkainasettelut
- epätasa-arvoisuus
- eristäytyminen, haluttomuus vuorovaikutukseen muiden kanssa

Lähteinä:

Leinonen, Järvelä & Häkkinen 2006
Paasivaara & Nikkilä 2010
Raina & Haapaniemi 2005
Takanen 2005

Vertaisoppiminen ja vertaistuki

Osaamista voi kehittää käytännönläheisesti verkostoituen ja vertaistukea hyödyntäen.

Vertaisoppiminen on vuorovaikutteinen tapa kehittää osaamista. Se on kaksisuuntaista ja vastavuoroista osallistujia hyödyttävää tietojen, ideoiden ja kokemusten jakamista osallistujien kesken. Vertaisoppiminen voi sisältää monenlaisia toimintoja, kuten esim. opintoryhmiä, keskusteluryhmiä, tutorointia, mentorointia.

Vertaistuella tarkoitetaan kokemusten jakamista vertaisten eli toisten saman kokemuksen tai jonkin yhdistävän tekijän omaavien henkilöiden kanssa. Yhteinen kokemusmaailma lisää huomattavasti mahdollisuuksia ymmärtää toinen toisiaan. Vertaistuen tärkeimpiä elementtejä ovat kertominen, kuunteleminen, mahdollisuus tasaveroiseen ja vastavuoroiseen vuorovaikutukseen sekä oman toiminnan peilaamiseen, suhteuttamiseen, vertailuun ja arviointiin kulloisessakin tilanteessa.

Vertaistuen kolme peruspilaria ovat:

1. kokemustiedon jakaminen ja kerryttäminen
2. yhteisymmärryksen ja kuuntelemisen perustuvan tuen tarjoaminen
3. voimaantuminen tuen vastavuoroisuuden myötä

Yrittäjien on tärkeää tavata vertaisiaan, ja erityisesti ryhmässä ohjaajien tukemana vertaistuki ja verkostoituminen on koettu hyödylliseksi.

Vertaistuen onnistumiseen vaikuttavat myös ohjaajien kyky tukea ryhmän vuorovaikutusta, ryhmädynamiikkaa ja ryhmäytymistä.

Lähteinä:

Boud 2001
Buchert 2018
Griffiths, Houston & Lazenbatt 1995
Lindström ym. 2023
Seppänen-Järvelä 2005
Terveyskyliä.fi 2023

Verkostotoiminnan osaaminen ja verkostossa oppiminen

Verkostot ja verkostoissa oppiminen ovat tapoja oppia sekä tärkeitä kanavia hankkia ja kehittää osaamista esim. muiden yritysten benchmarkkaus -mahdollisuuksien vuoksi.

Verkostotoiminnan ydin on:

- tuntuminen
- luottamus
- sitoutuminen
- yhteiset tavoitteet
- yhdessä tekeminen
- vastavuoroisuus, "win - win"-astelma

Eli tutustutaan, rakennetaan luottamusta ja sitoudutaan yhteistyöhön, jotta yhteiset tavoitteet sekä yhdessä tekeminen vastavuoroisesti onnistuu ja "win - win" -asetelma löydetään.

Tuntemisen rakentaminen:

Tunteminen lähtee liikkeelle tutustumalla ihmiseen tittellen, taustaorganisaation, nimen ja kasvojen takana. Tutustumalla ihmisen osaamiseen ja erilaisiin kykyihin, tarpeisiin ja odotuksiin sekä mahdolliseen yhteiseen historiaan.

Luottamuksen rakentaminen:

Luottamuksen rakentamisen lähtökohtana on usko toisten hyväntahtoisuuteen. Tietoisuus toisten osaamisesta ja kyvyistä taas vahvistavat luottamusta ja lopulta luottamuksen rakentamisen myötä vahvistuu myös uskallus olla haavoittuva. Osaaminen ja kyvyt sekä haavoittuvuus muodostavat keskenään dynaamisen vastinparin: siinä missä osaaminen ja kyvyt rakentavat perustan luottamukselle, haavoittuvuus mahdollistaa luottamuksen rikastamisen. Luotettavia ovat ne, jotka osaavat, mutta ovat myös avoimia oppimaan uutta. Luottamusta rakentaa myös johdonmukaisuus eli asioiden, tilanteiden, toiminnan jne. toistuvuus samankaltaisina.

Sitoutumisen rakentaminen:

Sitoutumisen lähtökohtana on toimijan halu tehdä omaehtoisesti merkityksellistä, hyödyllistä ja toisiin kytkeytynyttä (yhteisöllistä) yhteistyötä, joka koetaan sekä itselle että muille tärkeäksi. Sitoutumista edistää, mikäli toiminnassa on riittävästi hyödyllisyyttä ja merkityksellisyyttä tukevaa osaamista ja kyvykkyyttä. Myös taustalla olevilla rakenteellisilla tekijöillä, kuten esim. rahoitus, vastuu, toimintarakenne on vaikutusta sitoutumiseen. Ne joko mahdollistavat tai estävät sitoutumista. Sitoutumista lisää myös se, että sovitusta ja luvatuista asioista pidetään kiinni.

Sanoista tekoihin, yksittäisistä tapahtumista prosesseihin

Verkostomaista oppimista on kuvattu oppimisen vallankumoukseksi. Eri näkökulmien, ammattitaidon ja kokemusten yhdistyminen ja ristiin polytys tuottavat uutta, usein käytännön tekemisessä kiinni olevaa tietoa, ymmärrystä ja työhön suoraan vietäviä käytännön vinkkejä ja ratkaisuja.

-Osaaminen rakentuu vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Siinä kehittyy jaettua tietoa, tulkintaa ja syvempää osaamista

-> Muodosta oppimisprosessi ja toimi sen mukaan

-Yhteisten kokemusten jakaminen ja ideointi on hyvä alku oppimiselle.

-> Tarjoa verkostossa tiloja yhteiselle keskustelulle.

-Syvennä oppimista siirtymällä sanoista tekoihin.

-> Edistä konkreettisia omakohtaisia kokeiluja

Etene vaiheittain sosiokonstruktivistista oppimisprosessia hyödyntäen (ks. ensimmäinen sivu):

1. Teemallinen verkostotapaaminen
 - aikaisemman osaamisen aktivointi
 - oman oppimistarpeen tunnistaminen ja motivoituminen
2. Teemaa syventävät uudet verkostotapaamiset
 - tietopohjan lisääminen teemasta
 - omakohtaistetaan opittua (pohdintatehtävän, kokeilun tms. avulla) ja ideoidaan yhdessä oppien soveltamista
 - tarkastellaan opittua kriittisesti
3. Verkostotapaaminen, jossa opitun arviointia, uusien näkökulmien ja käytäntöjen luominen
 - yhteenveto opitusta
 - uuden oppimisteeman valinta

Lähteinä:

Järvensivu, 2019
Lerssi-Uskelin, Forssell & Järvensivu 2018